

Early Journal Content on JSTOR, Free to Anyone in the World

This article is one of nearly 500,000 scholarly works digitized and made freely available to everyone in the world by JSTOR.

Known as the Early Journal Content, this set of works include research articles, news, letters, and other writings published in more than 200 of the oldest leading academic journals. The works date from the mid-seventeenth to the early twentieth centuries.

We encourage people to read and share the Early Journal Content openly and to tell others that this resource exists. People may post this content online or redistribute in any way for non-commercial purposes.

Read more about Early Journal Content at http://about.jstor.org/participate-jstor/individuals/early-journal-content.

JSTOR is a digital library of academic journals, books, and primary source objects. JSTOR helps people discover, use, and build upon a wide range of content through a powerful research and teaching platform, and preserves this content for future generations. JSTOR is part of ITHAKA, a not-for-profit organization that also includes Ithaka S+R and Portico. For more information about JSTOR, please contact support@jstor.org.

XV. Hesiodi praeceptum in Operibus et diebus v. 353 s. in omnibus libris ita scriptum est,

τὸν φιλέοντα φιλεῖν καὶ τῷ προσιόντι προσεῖναι,
καὶ δόμεν ὅς κεν δῷ καὶ μὴ δόμεν ὅς κεν μὴ δῷ.

neque aliter scriptum veteres grammatici legerunt. Apollonius in Lexico Homerico p. 65 1 Bekk. *εἶναι* inquit *ὁ Ἡσίοδος ἀντὶ τοῦ ἰέναι· "καὶ τῷ προσιόντι προσεῖναι."* idem profertur in scholiis Bessarioneis et Lipsiensibus in Il. XIV 107, *εἴη· ἀντὶ τοῦ ἴτω. "καὶ τῷ προσιόντι προσεῖναι," ἀντὶ τοῦ προσιέναι.* item in scholiis in Od. I 406, *εἶναι· ἀντὶ τοῦ ἰέναι, ὡς Ἡσίοδος "καὶ τῷ προσιόντι προσεῖναι," ἐπείτοιγε διασολογία εὑρίσκεται.* sed in Odysseae quidem illo versu qui *εἶναι* ita explicarunt docti videri maluerunt quam recte iudicare. dicuntur haec, *ἀλλ' ἐθέλω σε, φέριστε, περὶ ξείνοιο ἔρεσθαι, Ὁππόθεν οὗτος ἀνήρ, ποίης δ' ἐξ εὔχεται εἶναι Γαίης; ποῦ δέ νύ οἱ γενεὴ καὶ πατρὶς ἄρουρα;* nullum puto adferri posse argumentum quo doceatur *εἶναι* aliud hic significare quam *esse* quove ab Homerica oratione abiudicetur simplicissimum dicendi genus quod a nulla alia Graeci sermonis specie aut aetate alienum est. et scribitur hodie rectissime Il. XXI 154 *εἴμ' ἐκ Παιονίης ἐριβώλου, τηλόθ' ἐούσης.* dubitavit Eustathius p. 1228 24=1312 44, *τὸ δ' Εἰμ' ἐκ Παιονίης ἢ τὸ εἶμι δηλοῖ ἢ τὸ εἰμί ἀκολούθως τῇ ἐξ Ἀχιλλέως ἐρωτήσει, πυθομένου Τίς πόθεν εἰς ἀνδρῶν;* inclinavit igitur ad veram sententiam. itaque semoto *εἶναι* illo Homerico plane solitarium est *προσεῖναι* in Hesiodi carmine quod volunt idem esse atque *ἰέναι.* quare suspicari certe possumus ne hic quidem fidem habendam esse antiquis grammaticis, sed aliud latere. neque fidem eis habuit Ruhnkenius, qui commemorata Apollonii similique Tzetzae interpretatione haec dicit, 'sed non opus est huc confugere. *προσεῖναι* hic ponitur ut *adesse* apud Latinos'. quae interpretatio verbi quo magis quadrat eo minus credo poetam ambigua forma usum esse et aliud voluisse

significare. tamen non prorsus adsentiendum est Ruhnkenio. nam qui perpenderit summam illam orationis aequabilitatem qua Hesiodus dixit *τὸν φιλέοντα φιλεῖν* et *καὶ δόμεν ὅς κεν δῷ καὶ μὴ δόμεν ὅς κεν μὴ δῷ*, non dubitabit, opinor, eum etiam in altera prioris versiculi parte non duo verba, sed idem bis posuisse. itaque nihil quidem adsevero (neque omnino ei qui Hesiodi carmina tractat multum adseverandum est), sed puto tamen tollendum esse vitium valde antiquum scribendumque *τὸν φιλέοντα φιλεῖν καὶ τῷ προσέοντι προσεῖναι*, *amantem amare et ei qui praesto est esse praesto.*

Non minus autem quam *προσεῖναι* ita dictum ut idem sit atque *ἰέναι* in dubium mihi venit *εἴη* quod grammatici aliquotiens *ἴτω* vel *ἴοι* significare statuunt. Il. xiv 107 haec legimus, *νῦν δ' εἴη ὃς τῆσδέ γ' ἀμείνονα μῆτιν ἐνίσποι, Ἢ νέος ἠὲ παλαιός· ἐμοὶ δέ κε ἀσμένῳ εἴη.* adscripsi supra scholion librorum Bessarionei et Lipsiensis: Victorianum hoc est, *ἔλθοι. ὁ δὲ "Ἕκτωρ βαρβαρικῶς "ὧδ' ἔστω Τρῶες μεγαλήτορες:"* quae stulta est explicatio versus Il. viii 523. cur autem *εἴη* non ab *εἶναι*, sed ab *ἰέναι* deducatur nulla causa est, immo in paraphrasi ab Immanuele Bekkero edita recta et simplex legitur explicatio, *τὰ νῦν δὲ γένοιτο ὅστις ταύτης κρείττονα συμβουλὴν εἴποι, ἢ νεώτερος ἢ πρεσβύτης· ἐμοὶ δὲ ἂν χαίροντι ὑπάρχοι.* non dissimile est quod Od. xiv 496 dicitur, *ἀλλά τις εἴη Εἰπεῖν Ἀτρεΐδῃ Ἀγαμέμνονι, ποιμένι λαῶν, Εἰ πλέονας παρὰ ναῦφιν ἐποτρύνειε νέεσθαι.* hic quoque *εἴη* idem esse putatur quod *ἴοι.* veluti *πορεύοιτο* adscriptum est in scholiis. non opus est ut aliud significari putemus quam *sit aliquis qui dicat Agamemnoni.* in infinitivo enim nulla est offensio. Il. ix 688 *εἰσὶ καὶ οἵδε τὰ εἰπέμεν, οἵ μοι ἕποντο, Αἴας καὶ κήρυκε δύω, πεπνυμένω ἄμφω.* xiii 312 *νηυσὶ μὲν ἐν μέσσῃσιν ἀμυνέμεν εἰσὶ καὶ ἄλλοι.* porro non olim tantum grammatici, sed etiam hodie multi, veluti Lehrsius Quaest. ep. p. 207, eodem illo modo *εἴη* explicant Il. xxiv 139. leguntur ibi haec, *τῇδ' εἴη ὃς ἄποινα φέροι καὶ νεκρὸν ἄγοιτο, Εἰ δὴ πρόφρονι θυμῷ Ὀλύμπιος αὐτὸς ἀνώγει.* eorum sententiam quibus *τῇδ' εἴη* esse videtur *ita sit* recte repudiatam esse puto a Buttmanno in ampliore grammatica § 108 adn. 27, proboque paraphrasin, *ἐνθάδε ἡκέτω ὁ κομίζων λύτρα καὶ τὸν νεκρὸν λαβέτω, ἐὰν δὴ προθύμῳ ψυχῇ ὁ Ζεὺς αὐτὸς κελεύῃ.* scholion habemus hoc in libris Bessarioneo Moscuensi Victoriano, *τῇδ'· ἀντὶ τοῦ ἐνθάδε, ὡς "τῇδε γὰρ ἔβρισαν* (xvii 512)." *τὸ δὲ εἴη ἀντὶ τοῦ ἴοι ἢ παραγένοιτο. ὁ δὲ Ζώπυρος* (*τοῦ Ζωπύρου* Victorianus) *ἀντὶ τοῦ*

ἔστω. ne hic quidem *εἴη* aliunde deduco quam ab *εἶναι.* puto enim *τῇδ' εἴη* eundi praesentiaeque notiones ita coniungere ut Graeci multa breviter dicunt et simillime Latini *huc ades* nostrumque vulgus *sei her.* denique Il. xv 82 *ἔνθ' εἴην ἢ ἔνθα* ipse Lehrsius verissime iudicavit recte intellectum esse ab Aristarcho, cuius sententiam ex scholiis praeclare eruit.

Itaque cum *εἴη* idem significare posse atque *ἴοι* nullo certo exemplo constet, non plane satisfacit explicatio qua Lehrsius versus illos (Op. 612 ss.) interpretatur quibus Hesiodus rusticorum operum enumerationem finit,

αὐτὰρ ἐπὴν δὴ
Πληιάδες θ' Ὑάδες τε τό τε σθένος Ὠρίωνος
δύνωσιν, τότ' ἔπειτ' ἀρότου μεμνημένος εἶναι
ὡραίου· πλείων δὲ κατὰ χθονὸς ἄρμενος εἴη.

explicat ita, *dann gedenke der saat und das jahr möge schicklich* (*h. e. omnibus rite peractis*) *unter die erde gehen.* et sententiam quidem horum versuum recte mihi videtur perspexisse, sed in *εἴη* illo scrupulus mihi restat. vereor autem ne etiam hic antiquum vitium tollendum scribendumque sit *πλείων δὲ κατὰ χθονὸς ἄρμενος εἶσι.* futurum tempus patet aptissimum esse.

Sed ut culpam redimam quam his opinationibus fortasse commerui (sentio enim quam sint incertae) alium Hesiodi versum corrigam certa, ut mihi quidem videtur, emendatione. dicuntur haec inde a v. 668,

τῆμος δ' εὐκρινέες τ' αὖραι καὶ πόντος ἀπήμων,
εὔκηλος, τότε νῆα θοὴν ἀνέμοισι πιθήσας
ἑλκέμεν ἐς πόντον, φόρτον δ' εὖ πάντα τίθεσθαι,
σπεύδειν δ' ὅττι τάχιστα πάλιν οἰκόνδε νέεσθαι.

nihil aliud est *φόρτον εὖ τίθεσθαι* quam *onera* vel *merces bene ordinare.* atqui hic ante omnia dicere oportebat onerandam esse navem. quare non dubito scribendum esse *φόρτον δ' ἐν πάντα τίθεσθαι.* Od. III 153 *ἠῶθεν δ' οἱ μὲν νέας ἕλκομεν εἰς ἅλα δῖαν Κτήματα τ' ἐντιθέμεσθα βαθυζώνους τε γυναῖκας.*

XVI. Memorabilia multa continet pars illa quae ad nos pervenit Strategicorum commentariorum Aeneae, sed eadem tam misere corrupta est ut vix ulla sit eius pagina in qua non saepius haereas aliorumque opem frustra circumspicias. etsi enim ad emendationem nostra aetate probabilia non pauca adlata sunt, longe tamen maior vitiorum pars aut intacta mansit aut perperam atque haud ita raro contemptis adeo Graeci sermonis legibus tractata est. itaque operae pretium facturus esse mihi

videor si ex ingenti foedissimarum libri valde utilis macularum multitudine aliquot saltem tollam. utar autem oratione brevissima, ne lectorum iudicio diffidere videar neve mihi necesse sit alios reprehendere.

Scribo igitur cap. 2 5 *οἱ μὲν γὰρ ἠποροῦντο ᾗ χρὴ σωθῆναι διὰ τὰς φράξεις τῶν ἁμαξῶν, οἱ δὲ ἐμπείρως διώκοντες ταχὺ πολλοὺς ἔφθειραν.* Xenophonteum est *ἠπορουντο*, quod posui ubi *ἄπειροι ὄντες* scriptum erat.

3 5. *τῶν τε ἀρχόντων δεῖ προκεκληρῶσθαι εἰς ὃν ἕκαστοι τόπον ἐλθόντες τῶν συλλεγέντων ἑκάστους ἐπὶ τὰ τείχη ἀποστελοῦσι. καὶ τῶν λοιπῶν ἕνεκα ἐπιμελεῖς ἡγεμόνες ἔσονται ἄνπερ εὐθὺς ἡγεμονεύσωσιν ὧδε. εὐθύτατα αὐτοῖς πεποιῆσθαι σύσσημα ἀφ᾽ ὧν μὴ ἀγνοήσουσι τοὺς προσιόντας αὐτοῖς.* inserui *ἑκάστους*, tum *ἐπιμελείας* mutavi in *ἐπιμελεῖς*, denique *δέ* delevi quod post *εὐθύτατα* adiectum est postquam initium hinc factum est novi capituli.

4 1. *κατὰ τὸ ἐρημότατον τῆς πόλεως καὶ πύλας οὐκ ἀνοιγομένας ἔχον ἔφερε πῦρ ἐν γάστρᾳ, ἣν φυλάσσων τὰς ἡμέρας καὶ τὰς νύκτας ἔλαθε νυκτὸς τὸν μοχλὸν διαπρήσας καὶ δεξάμενος ταύτῃ τοὺς στρατιώτας· ἀθροισθέντων δ᾽ ἐν τῇ ἀγορᾷ ὡς δισχιλίων ἀνδρῶν ἐσημάνθη τὸ πολεμικὸν σπουδῇ· πολλοὶ δὲ τῶν Χαλκιδέων δι᾽ ἄγνοιαν ἀπώλλυντο· καὶ γὰρ ἐκφοβηθέντες ἐτίθεντο φέροντες τὰ ὅπλα πρὸς τοὺς πολεμίους ὡς πρὸς φίλους, αὐτὸς ἕκαστος δοκῶν ὕστερος παραγίνεσθαι.* vetus liber *ἔφερεν πῦρ γαστρήνην φυλάσσων*, tum *ἀπόλλυνται οἱ γάρ*, denique *ὕστερον*.

10 5. *ξένους τοὺς ἀφικνουμένους τὰ ὅπλα ἐμφανῆ καὶ πρόχειρα φέρειν, καὶ εὐθὺ αὐτῶν παρῃρῆσθαι· καὶ αὐτῶν μηδένα ὑποδέχεσθαι μηδὲ τοὺς πανδοχέας ἄνευ τῶν ἀρχόντων, τοὺς δὲ ἄρχοντας ἀπογράφεσθαι καὶ παρ᾽ ᾧ τινι καὶ ὅταν κατάγωνται· τὰς δὲ νύκτας ὑπὸ τῶν ἀρχόντων τὰ πανδοχεῖα ἔξωθεν κλείεσθαι· διὰ χρόνου δέ τινος ὅσοι ἂν ταλαπείριοι αὐτῶν ὦσιν ἐκκηρύττεσθαι· ἐμπόρους δὲ ἢ κατὰ παίδευσιν ἢ κατ᾽ ἄλλην τινὰ χρείαν ἐπιδημοῦντας ἀπογράφεσθαι.* vetus liber inepte *ὁμόρους*, ex quo *ἐμπόρους* feci.

11 2. *ἅμα δὲ τοῦ τείχους ἐκδήσας κατεκρέμασε δίκτυα ἐλάφεια καὶ σύεια, ὡσεὶ ξηρᾶναι θέλων, καὶ ἄλλῃ ἱστία ἔξω τοὺς κάλους ἔχοντα, καθ᾽ ἅπερ ἐν νυκτὶ ἀνέβησαν στρατιῶται.* legebatur non *ἐκδήσας*, sed *ἐπιδήσας*.

19 2. *διαπρίοντα δὲ μοχλὸν ἔλαιον ἐπιχεῖν· θᾶσσον γὰρ*

καὶ ἀψοφητὶ μᾶλλον πρισθήσεται· ἐὰν δὲ καὶ σπόγγος περί τε τὸν πρίονα καὶ τὸν μοχλὸν ἐπιδεθῇ, πολλῷ κωφότερος ὁ ψόφος ἔσται. scriptum erat inepte *πολλῷ κουφότερος ὁ μοχλὸς ἔσται.* erunt fortasse quibus servandum esse videatur *ὁ μοχλός.* quod mihi aegre persuadebitur.

26 5. *ἐφοδεύειν τε τὸν στρατηγὸν μηδέποτε τὴν αὐτὴν ὥραν, ἀλλ' ἀεὶ διαλλάσσοντα, ἵνα μὴ προειδότες σαφῶς ἐκ πολλοῦ χρόνου τὴν ἄφιξιν τοῦ στρατηγοῦ οἱ στρατιῶται ταύτην μάλιστα τὴν ὥραν φυλάσσωσιν.* feci *ἀλλ' ἀεὶ διαλλάσσοντα* ex *ἀλλὰ ἰδίᾳ λαμβάνοντα.*

31 14. *ἤδη δέ τινες εἴς τι βυβλίον γράψαντες ὡς λεπτότατον μακροὺς στίχους καὶ λεπτὰ γράμματα, ἵν' ὡς εὐογκοτάτη γίνηται ἡ ἐπιστολή, εἶτα ἐπὶ τῇ ᾠᾳ τοῦ χιτῶνος ἐπιθέντες καὶ ἐπιπτύξαντες τοῦ χιτωνίσκου τὴν ᾠαν, ἀνύποπτος δὴ δοκεῖ εἶναι ἡ κομιδὴ τῆς ἐπιστολῆς, καὶ ἐνδεδυκότος τινὸς τὸν χιτωνίσκον καὶ οὕτω φερομένου.* scriptum erat *εἶτα ἐπὶ τῷ ὤμῳ τοῦ χιτῶνος ὑποθέντες καὶ ἀποπτύξαντες τοῦ χιτωνίσκου ἐπὶ τῷ ὤμῳ ἀνύποπτος* et quae secuntur. quod Aeneas a narratione ad praeceptum aberrans *δοκεῖ* dicit nullam habet offensionem, sed anacoluthi non insolentis excusationem. ultima verba Casaubonus recte intellexit, qui ita vertit, *sive quis tunicam induat sive ita ferat:* non intellexit qui Germanice nuper interpretatus est.

XVII. Non potest dubitari quomodo intellegenda sint quae in Aeneidos III 705 leguntur, *teque datis linquo ventis, palmosa Selinus, Et vada dura lego saxis Lilybeia caecis.* neque dubitavit Silius Italicus cum dixit XIV 199 *tum quae nectareis vocat ad certamen Hymetton Audax Hybla favis palmaeque arbusta Selinus.* Heynius quidem minus accurate scripsit Selinuntem palmis agrestibus abundasse ex Ciceronis Verr. V § 87 satis constare: nam ita ille loquitur, *posteaquam paullo provecta classis est et Pachynum quinto die denique adpulsa, nautae coacti fame radices palmarum agrestium, quarum erat in illis locis sicuti in magna parte Siciliae multitudo, colligebant et eis misere perditique alebantur.* nihilo tamen minus certa est interpretatio Servii, *civitas est iuxta Lilybaeum, abundans palmis, quibus vescuntur, et apio.* notum est enim circa Selinuntem hodie quoque valde copiosas esse chamaeropes, ut a doctis herbariis vitio exemplarium Plinianae historiae diligenter conservato dicuntur. verum solebant grammatici Latini in carminibus Vergilianis pariter atque in Homericis Graeci aperta et simplicia spernere ineptaque curiositate obscura et perplexa sciscitari

atque comminisci: neque nos magnopere eis succensemus, quoniam per istam sedulitatem factum est ut multarum rerum quas aliter ignoraremus memoria conservaretur. itaque Servius Danielis hoc addit, *an palmosa ab equis nobilibus?* in scholiis autem Veronensibus Maius hoc legit, *Selynus............olympionicas multo* (*multos* Maius) *fuisse adfirmat Milestos.* manifestum est fuisse qui palmosae vocabulum satis quidem inepte referrent ad *Olympiacae praemia palmae*, ut Vergilius Georg. III 49 loquitur, idque scriptoris alicuius auctoritate exornarent. sed *Milestos* aut male in libro scriptum est aut lectum male a Maio. non dubito autem scribendum esse *Philistos*, Graecanica nominis forma, qualis Latinorum scriptorum, praesertim grammaticorum, consuetudini minime adversatur. ceterum inter olympionicas quorum memoria ad nos pervenit nullus est Selinuntius.

XVIII. Carmen Priapeium XXXVI non inelegans est.

Notas habemus quisque corporis formas.
Phoebus comosus, Hercules lacertosus,
trahit figuram virginis tener Bacchus,
Minerva flavo lumine est, Venus paeto,
frontem crinitos Arcadas vides Faunos,
habet decentes nuntius deum plantas,
tutela Lemni dispares movet gressus,
intonsa semper Aesculapio barbast,
nemo est feroci pectorosior Marte:
quod si quis inter hos locus mihi restat,
deus Priapo mentulatior non est.

sed quartus versus turpe habet vitium. nam felium similiumque animalium oculos fortasse possis flavos adpellare (quamquam ne hoc quidem memini me umquam legere), Minervae aut omnino dei hominisve oculi non ita dicuntur Latine. eluitur autem macula nullo negotio: scribendum est enim *Minerva* ravo *lumine est.* eo minus autem de emendationis veritate dubitandum est quo magis rarior vox depravationi obnoxia fuit. depravata vero aliquotiens eodem plane est modo quo in Priapeio carmine. in Ciceronis Lucullo § 105 olim scribebatur *mare illud quod nunc Favonio nascente purpureum videtur idem huic nostro videbitur, nec tamen adsentietur, quia nobismet ipsis modo caeruleum videbatur, mane flavum.* verum vocabulum suppeditavit Nonius p. 164, *ravum*, *fulvum. Cicero Acad. lib.* IIII '*quia nobismet ipsis tum caeruleum, tum ravum videtur, quodque nunc a sole collucet.*' neque Ciceronem olim in prioribus Academicis aliud quam *ravum* scrip-

sisse optimorum quae nuper demum excussa sunt exemplarium auctoritas evincit. pariter cum Horatius in Iambis 16 33 scripsisset *credula nec ravos timeant armenta leones*, depravatum est *ravos* in *flavos* idque in plerisque libris legitur. non putabamus postquam verum vocabulum Bentleius ex libris Blandinianis reduxit fore ut vitium repeteretur: verum et inlotis hodie multi manibus Horatii carmina tangunt et de Blandinianis libris perverse quidam iudicant. carminum libro III 27 3 *rava lupa* ab omnibus librariis conservata est. Porphyrio ibi haec adscripsit, *rava lupa a colore dicitur;* Acron inepta admiscuit, *rava, fulva sive subnigra, aut rauca id est vocis obtusae: ravus enim color dicitur niger mixtus cum fulvo.* ceterum ravam lupam et ravos leones dici puto non propter pellis, sed propter oculorum colorem similiter atque *χαροποὶ λέοντες* in Odyssea XI 611 et alibi dicuntur. Philoxenus *ravus χαροπός*, ut recte Vulcanius emendavit quod scriptum erat *καρπός*. Cyrillus *χαρωπός caesius*, *laruus*, pro quo recte scribunt *ravus*. Paulus p. 272 M. *ravi coloris appellantur qui sunt inter flavos et caesios, quos Plautus appellat ravistellos: 'quis' inquit 'haec est mulier et ille ravistellus qui venit?'* ex quibus Pauli verbis non tuto colligas flavos oculos a veteribus dictos esse. Festus p. 274[b] *ravillae a ravis oculis, quemadmodum a caesiis caesullae.* Varro de re rustica II 2 4 *in primis videndum ut boni seminis pecus habeas. id fere ex duabus rebus potest animadverti, ex forma et progenie. ex forma, si arietes sint fronte lana vestiti bene, tortis cornibus, pronis ad rostrum, ravis oculis, lana opertis auribus.* conspirant Geoponica XVIII 13, *τοὺς δὲ κριοὺς εἶναι χρὴ .... χαροποὺς τοῖς ὄμμασιν.* idem Varro II 9 3 de canibus *facie debent esse formosi, magnitudine ampla, oculis nigricantibus aut ravis.* Geoponica XIX 2 1 praecipiunt esse debere canes *χαροποὺς τοῖς ὄμμασι καὶ λεοντοειδεῖς.* Arnobius III 14 *siquidem cum facitis atque informatis deos, hos crinitos effingitis, alios leves, senes iuvenes pueros, aquilios caesios ravos:* ravam Minervam in mente habet. idem color oculorum etiam *ravidus* dicebatur. Columella VIII 2 9 postulat ut gallis gallinaceis sint *ravidi vel nigricantes oculi:* nam recte haec ita scribi docent Geoponica XIV 6 2, *ἄριστοι γάρ εἰσιν ἀλεκτρύονες οἱ .... εὐχάροποί τε ταῖς ὄψεσι καὶ μελανόφθαλμοι.* confirmatur autem haec vocabuli forma cum eo quod alba flava rubra similiter etiam *albida flavida rubida* dicuntur, tum Ravidi nomine apud Catullum. similiter helvum colorem dixisse etiam videntur *helvidum*, quod *elbidum* scriptum est in Isidori Orig. XIX 28 7. puto me omnia quae hodie extant vocis de qua disputo exempla con-

gessisse; certe non multa me fugisse persuasum habeo. sed augendus esse videtur exemplorum numerus carminum non nullorum emendatione. nam in Ovidii Arte amatoria II 657 ss. non dubito quin ita scribendum sit, *nominibus mollire licet mala. fusca vocetur Nigrior Illyrica cui pice sanguis erit; Si paeta est, Veneris similis, si rava, Minervae, Sit gracilis macie quae male viva suast.* inepta nuper prolata sunt, sed olim Heinsius rectissime intellexit scribendum esse *rava:* nihil enim aliud latet in *flava parva fulva,* quae libri habent. in initio versus *paeta* scribebatur ante Heinsium. is *straba* subesse putavit mendis librorum qui *crassa crasia grassa* habent, adsensusque ei est Bentleius in Horatii Serm. I 3 47, correcto errore quem ille commiserat. sed *laeta* vel *leta,* quod in aliis libris est, ortum esse adparet ex *paeta,* coniunxitque Ovidius paetam Venerem et Minervam ravam eodem modo quo factum est in Priapeio carmine. nam quod fere recentiores sunt libri qui *laeta* illud habent, nimirum etiam vetustiores alius aliter interpolati sunt. porro in Fastis Ovidii III 693 de Anna, quae Martem Minervae amore incensum delusit, haec leguntur, *risit amatorem carae nova diva Minervae.* sed *carae* illud perquam ineptum est. intellexit hoc Petrus Francius, qui *castae* scribendum esse coniecit. scitius Bentleius *ravae.* id ipsum paene monstrat *quare* quod non nulli libri habent: nam ex *raue* factum primum esse videtur *uare* et inde *quare.* Bentleii vero Ovidianorum carminum emendationes, quae ex parte plane egregiae sunt et iam per plus quam quadraginta annos omnium usui patuerunt, aut ignorari mirum est aut turpe neglegi. in illis autem Ovidii versibus fluctuantes inter varios errores atque commenta libri quid olim scriptum fuerit non sinunt dubitare: sed Bentleius eandem ravae adpellationem Minervae retribuendam esse censuit etiam in aliquot aliis Ovidii carminibus ubi flava dicitur, nulla quidem librorum dissensione, sed ea voce in quam ravi vocabulum saepius mutatum esse vidimus. emendandos enim esse putavit hos versus. Amorum I 1 7 s. *quid, si praecipiat flavae Venus arma Minervae, Ventilet accensas flava Minerva faces?* Metam. VI 130 *doluit successu flava virago.* Fast. VI 646 *nunc ades o coeptis, flava Minerva, meis.* casuque potius factum est quam consilio quod non adscripsit eandem emendationem ad Metam. II 749, *viderat Aglauros flavae secreta Minervae,* et ad Trist. I 10 1, *Est mihi sitque precor flavae tutela Minervae Navis et a picta casside nomen habet.* per se quidem flava Minerva nullam habet offensionem. Pindari, ut videtur, versus est apud Hephaestionem 15 15 (fr. 9 Boeckh.) *ὃς καὶ τυπεὶς ἁγνῷ πελέκει τέκετο ξανθὰν Ἀθά-*

ναν. idem eadem adpellatione, sed adiuncta simul magis propria, Minervam ornavit Nem. 10 7, *Διομήδεα δ' ἄμβροτον ξανθά ποτε γλαυκῶπις ἔθηκε θεόν*. Statius Theb. II 237 s. haec habet, *Pallas et asperior Phoebi soror, utraque telis, Utraque torva genis flavoque in vertice nodo*. neque intercedo quominus idem dixisse putetur Theb. III 505 *non fulminis ardens Vector adest flavaeque sonans avis unca Minervae:* quamquam hic quoque *ravaeque* latere potest. sed Ovidium, quem aliquotiens Minervam ravam dixisse certum esse puto, crediderim eam etiam in illis quos attuli versibus non flavam dixisse, sed proprie magis et significantius ravam. interest enim aliquid inter doctam Ovidii elegantiam antiquorumque poetarum Graecorum simplicem magis venustatem. Il. V 500 haec dicuntur, *ὅτε τε ξανθὴ Δημήτηρ Κρίνῃ ἐπειγομένων ἀνέμων καρπόν τε καὶ ἄχνας*. adscriptum est in scholiis Lipsiensibus *ξανθὴν λέγει τὴν Δήμητραν ἀλληγορικῶς διὰ τὸ πυρρὸν τοῦ σίτου*. similia loquitur Eustathius p. 576 2 = 437 48, *ξανθὴν δὲ λέγει τὴν Δήμητραν ἀλληγορικῶς διὰ τὸ τὸν στάχυν τοιούτου χρώματος γεγονότα εἶτα ἐπιτήδειον εἶναι θερίζεσθαι*. in hymno in Cererem v. 279 divina deae pulchritudo describitur, *ξανθαὶ δὲ κόμαι κατενήνοθεν ὤμους*. negat ibi Ioannes Henricus Vossius p. 84 Cererem *ξανθὴν* dici propter maturescentium frumentorum colorem aliave de causa quam quod flavi crines omnium pulcherrimi habebantur, unde aliis etiam deabus tribuuntur. adsentior Vossio de antiquis poetis Graecis: sed cum Latini poetae Cererem flavam dixerunt, quod fecerunt multo quam Graeci saepius, puto sane utendum esse ea explicatione quam Servius ad Vergilii illud *flava Ceres* Georg. I 96 adscripsit, *flava dicitur propter aristarum maturitatem*. saepissime enim flavendi flavescendi flavi vocabulis de aristis arvis campis utuntur neque videntur hanc cogitationem non coniunxisse cum flava Cerere. satis aperta res est ubi ne nomen quidem Cereris additur, sed flava tantum dea dicitur, utpote quod proprium ei sit ac praecipuum, veluti in Ovidii Met. VI 118 *et te flava comas frugum mitissima mater Sensit equum* et saepe alias. sed accuratius hoc demonstrari non potest nisi pertractata simul omni metonymiarum quae in nominibus propriis fiunt ratione: ad quam disputationem nunc progredi nolo.

XIX. Tertulliani librorum magna est depravatio, emendatio autem eo difficilior quo magis ille aspera et quasi confragosa oratione utitur. videor mihi tamen non nulla probabiliter correxisse: quorum hic specimen proferam.

De pallio cap. 5 haec legimus, *calceos nihil dicimus, proprium togae tormentum, immundissimam pedum tutelam, verum et falsam. quem enim non expediat in algore et ardore rigere nudipedem quam in calceo vincipedem?* nemo potest in ardore rigere, nisi forte febrim habet. itaque Salmasio *et ardore* delendum esse videbatur: quamquam simul idem nugatoria interpretatione defendit. sed ineptum vocabulum non delendum est, verum leni mutatione emendandum. scribendum enim esse arbitror *in algore et* udore *rigere.* non abhorret ab hoc scriptore novitium, ut videtur, vocabulum, cuius paucissima extant exempla. Cyrillus *ὑγρασία udor.* scholia in Statii Theb. I 206 *secundum Lucretium, qui dicit ex udore terrae nebulas oriri.* nam Fridericus Iacobus, qui idem vocabulum in Aetna v. 526 restituendum esse censuit, falsus est cum Gratium Cyneg. v. 50 eo usum esse credidit: *umor* enim ibi veterum librorum auctoritate confirmatum est. neque *sudor* apud Lucretium II 465 VI 502 a Bentleio recte in udorem mutatus est. in Varronis autem libro de lingua Latina V 5 p. 41 Sp. *udor* Scaligeri est coniectura, sed falsa. in codice Florentino haec scripta sunt, *hinc udus uuidus. hinc sudor. quamuis deorsum in terra.* ad vocem quae est *sudor* in margine ab eadem manu adscriptum est *udorissi*, incerta, ut Lagomarsinus ait, prima littera. Muellerus cum scripsit *hinc sudor, quod fluit deorsum in terram*, ipsa Varronis verba videri non potest adsecutus esse, neque ipse credidit, sententiam tamen eius recte percepit. disputat enim de vocabulis quae ab humo dicta esse putat, quodque sudoris vocem eodem refert minime discrepat ab aliis eius circa veriloquia somniis. in Aetnae versibus, in quibus de lapide molari sermo est, exemplaria fide digniora haec praebent, *quin etiam extremam multus* (vel *multis*) *calor ipse resolvit Non odora ut levitas putris magis ille magisque Una operis facies eadem perque omnia terra est.* in priore versiculo Iacobus ad inepta delapsus est. mox scripsit *Udorve aut aetas*, in quo et *aetas* verissimum est et sententia qualem requirimus: sed udoris vocabulum poetae saeculi Neroniani non tuto tribuitur. videntur potius haec ei esse reddenda, *quin etiam* extenuans *multus calor ipse* resolvat Aut mador *aut aetas: putris* et quae secuntur.

Redeo ad Tertullianum. in cuius libro de spectaculis cap. 10 haec vulgo scripta sunt, *itaque Pompeius Magnus, solo theatro suo minor, cum illam arcem omnium turpitudinum extruxisset, veritus quandoque memoriae suae censoriam animadversionem Veneris aedem superposuit et ad dedicationem edicto populum vocans non theatrum, sed Veneris templum nuncupavit, ‘cui subiecimus’ inquit ‘gradus spectacu-*

lorum.' theatrum *arcem* dici *omnium turpitudinum* miraremur, sed quoniam Tertullianus saepius insolenter loquitur, adquiesceremus in vocabulo minus commodo, si illud librorum auctoritate satis communitum esset. atqui liber Agobardi, quo solo fundamento hodie nititur huius de spectaculis disputationis emendatio, non *arcem* habet, sed *sortem*, neque potest dubitari ei qui primus *arcem* scripsit non bene successisse studium emendandi. scribo mutata una tantum littera *cum illam* cortem *omnium turpitudinum extruxisset.* ignominiosius vocabulum acerbae Tertulliani orationi inprimis convenit.

XX. Alcimus Avitus epistula 63 p. 119 Sirm. Apollinari Sidonio se excusat quod a festi die celebratione, ad quam ille eum invitaverat, afuerit, et cum Apollinaris pisces ei misisset quibus iniuriam ulcisceretur (ita enim iocatus erat), ipse etiam piscibus donum remuneratur. *octo palustres quis quia se duo paria solearum, quae dentibus maceretis, aliquatenus commotus, non tamen ex integro malum pro malo reddens, direxi.* ad prima verba, quae intellegi nequeunt, Sirmondus vitii notam adponere satis habuit, Cangius in glossario palustres intellegendas esse coniecit aucas vel anates, ceterum vitiosa solos codices manu scriptos sanare posse. mihi etiam sine librorum adminiculo id quod Alcimus scripsit videtur posse restitui: *octo palustres* quisquilias et *duo paria solearum.* pisces quos urbana dissimulatione non magni pretii esse significet dicere eum quisquilias non mirabitur qui legere se meminerit apud Apuleium Metam. I 24 p. 113 Elm. *abnuebam, quippe qui iam cenae adfatim piscatus prospexeramus. sed enim Pythias visa sportula succussisque in adspectum planiorem piscibus 'at has quisquilias quanti parasti?'* eosdem pisciculos Pythias mox dicit *nugamenta* et *frivolos.*

XXI. I. A. C. Heusdius in Miscellaneorum philologicorum et paedagogicorum tomo II, qui Amstelodami anno MDCCCL editus est, p. 79 ex Francisci Petrarcae Invectiva in medicos haec protulit, *belligerantes deos invicem Homerus et Virgilius fecerunt: propter quod Athenis Homerum pro insano habitum Cornelius Nepos refert,* putavitque se particulam Chronicorum Nepotis reciperasse. contra Schneidewinus, qui quod ille repperit praeconio divulgat in Philologo suo t. V p. 368, sumpta illa potius esse opinatur ex Virorum inlustrium ea parte in qua Nepos de poetis Graecis egit. tum de ipsa fabula docte quaedam disputat. denique miratur unde Petrarca illam narrationem sumpserit. nimirum sumpsit neque ex Chronicis Nepotis neque ex libris eius qui erant de viris inlustribus neque vero ab alio scriptore qui illinc hause-

rat. sed commenticius ille Cornelius Nepos qui Daretis Phrygii historiam se Athenis invenisse mentitur in epistula ad Sallustium scilicet Crispum scripta ita loquitur, *optimum ergo duxi ut ita ut fuit vere et simpliciter perscripta sic eam in Latinitatem transverterem, ut legentes cognoscere possent quomodo hae res gestae essent, utrum magis vera esse existiment quae Dares Phrygius memoriae commendavit, qui per id tempus vixit et militavit quo Graeci Troianos oppugnarent, anne Homero credendum, qui post multos annos natus est quam hoc bellum gestum fuisset. de qua re Athenis iudicium fuit, cum pro insano Homerus haberetur quod deos cum hominibus belligerantes descripserit.*

M. HAUPT.

ZU CHARITON.

Am Schluss des zweiten Buchs fügt Plangon zu den Gründen, durch welche Kallirrhoe bewogen werden soll, den Dionysios zu heirathen, folgendes: πιστεύω μὲν οὖν Διονυσίου τῷ τρόπῳ, χρηστὸς γάρ ἐστιν· ἐξορκιῶ δ' ὅμως αὐτόν, κἂν δεσπότης ᾖ· δεῖ πάντα ἡμᾶς ἀσφαλῶς πράττειν. καὶ σύ, τέκνον, ὅμως ἀντιπίστευσον. ἄπειμι δὲ ἐγὼ τὴν πρεσβείαν κομιοῦσα. Auch der neuerdings von Cobet (Mnemos. VIII S. 240) gemachte Versuch die Stelle zu heilen ist verunglückt, und schwerlich wird Jemand seiner Aenderung καὶ σύ, τέκνον, ὅμοσον ἵν' ἀντιπιστεύσῃ zustimmen mögen. Da die Worte ἐξορκιῶ δ' ὅμως αὐτόν vorhergehen, so ist zu schreiben καὶ σύ, τέκνον, ὀμόσαντι πίστευσον.

Florenz.

THEODOR HEYSE.